

שמע ישראל

צא ובדוק בדייני ישראל

גודל ענין הזהירות במשפטים
שביז אדם לחבירו, כדי שיוכל
להזהר שלא יצטרך לבוא בגלגול
הרבה פעמים.

א. בפסוק "ואלה המשפטים אשר תשים לפניהם" כתב רבינו יעקב בן אשר: בכל מלה הפסוק שלפנינו הנחי חשובה לדיינים היושבים בדין.

כל אחת מהנחיות אלה מרומזת בדברי הכתוב בדרך של נוטריקון (=ראשי תיבות).

"ואלה" – נוטריקון: ו'חייב א'ידם ל'חקור ה'דין - (=הדיין מחיב להרבות בחקירות העדים כדי להגיע לאמת).

"המשפטים" – נוטריקון: ה'דיין מ'צווה ש'יעשה פ'שרה, ט'רם ייעשה מ'שפט.

"אשר" – נוטריקון: א'ים ש'ניהם י'רוצים - (=אם שני בעלי הדין מסכימים לפשרה).

"תשים" – נוטריקון: ת'שמע ש'ניהם י'חד מ'דברים - (כי אסור לדיין לשמוע בעל דין אחד, שלא בנוכחות

חבירו).

"לפניהם" - נוטריקון: ל'א פ'ני נ'דיב י'הדר (=אסור לדיין לכבד במיוחד פני איש גדול, הבא אצלו לדין); ה'תנכר מ'הם (=עליו לנהוג זרות כלפי שני בעלי הדין במידה שווה).

ב. ועל זה שנינו במשנת אבות (פרק א, ח): "יהודה בן טבאי אומר: אל תעש עצמך כעורכי הדיינים (המלמדים את בעלי הדין כיצד לטעון כדי לזכות במשפט). וכשיהיו בעלי דינים עומדים לפניך (למשפט), יהיו שניהם כרשעים" (החשודים בטענות שקר; וכתוצאה מכך תרבה בחקירתם ותוציא דין צדק במשפט).

ג. אם ראית דור שצרות רבות באות עליו, צא ובדוק בדייני ישראל, שכל פורעניות שבאה לעולם, לא באה אלא בשביל דייני ישראל [המטים את הדין, רש"י].

[שבת דף קל"ט, א'.]

ד. ויהי בימי שפוט השופטים, "אוי לדור - ששופטיו צריכין להשפט. (רות רבה, א', א').

ה. רב כי הוי אתי לבי דינא - אמר הכי; ברעות נפשיה לקטלא נפיק, [פירש"י, ברצון עצמו [הולך] לישא עונש חטא, שמא יטעה בדין, ועל עצמו אמר כן], "וצבי ביתיה לית הוא עבד" [ובכל זה לא יעשה צרכי ביתו], "וריקן לביתיה עיילי" [שלא ישתכר כלום בדבר], "ולואי שתהא ביאה כיציאה" [שישוב ויכנס לביתו בלא חטא, שלא יטעה

(יומא פ"ו, ב'. וסנהדרין ז', ב').

ו. כל דבר שיש לדיין בו "צד הנאה" - אינו יכול לדון עליו (שו"ע חו"מ, ס"י ז', ס"י"ב).

ז. **דיין שמטה משפט ולוקח שוחד - ומצדיק רשע ומרשיע צדיק**
- הוא כ"עבודה זרה", מה ע"ז כלה מן העולם - שנאמר
(ישעיה ב', י"ח); והאלילים כליל יחלופו - אף הוא כלה מן העולם
(מדרש משפטים, א').

ח. **על כן תפוג תורה - ולא יצא לנצח משפט, כי רשע מכתיר**
[מסבב] את הצדיק - על יצא משפט מעוקל, [מעקמים את
המשפט ולא יעשוה על צד היושר, כי חושבים שאין דין ואין דיין,
מצודות]. (חבקוק א', ד').

ט. **שפתותיכם דברו שקר** (ישעיה נ"ט, ג'), אלו "עורכי הדיינים"
(ה"טוענים") [שמלמדין את בעלי דין לטעון שקר, (רש"י)].
(שבת קל"ט, א')

י. **אל תעש עצמך כ"עורכי הדיינים"**, (אבות א', ח'). לא דיבר
במלמד טענות של שקר, כי אדם כזה "רשע גמור" - ועבירה
גדולה היא. (רבינו יונה, שם).

יא. **ושבתי אני ואראה את כל העשוקים אשר נעשים תחת**
השמש, והנה דמעת העשוקים ואין להם מנחם ומיד
עושקיהם כח, (קהלת ד', א'). [וראה ברוח הקודש שקלקול
הדורות יהיה גדול כל כך, שאף שיש קלקול משפט - מכל מקום
יהיה הסרת ההשגחה - והעונש יהיה רק בהסתר, ועל הדור הזה
אמר; "ושבח אני את המתים שכבר מתו"]. ועל זה אמרו חז"ל:
"ג' דברים שהעולם עומד עליהם" כו'. על האמת ועל הדין ועל
השלום.

יב. בטור (שולחן ערוך חו"מ, סי' א') - כתוב וזה לשונו: **דיין**
המשבר זרועות רמות הרשעים - ולוקח מידם טרף -
ומחזירו לבעלים, מקיים העולם - ונעשה שותף להקב"ה

**בבריאה"..."... וכפי גודל משכורתו - כן עונש המבטלו והמעוותו,
כדתנן חרב בא לעולם על עיוות הדין עכ"ל.**

**יג. בתורת כהנים (ויקרא י"ט ל"ה), הובא ברש"י עה"ת שם: לא
תעשו עול במשפט, כל דיין המקלקל את הדין, קרוי "עול"
"שנאוי" ו"משוקץ" "חרם" ו"תועבה", וגורם לחמשה דברים:
"מטמא את הארץ" ו"מחלל את השם" ו"מסלק את השכינה"
ו"מפיל את ישראל בחרב" ו"מגלה אותם מארצם".**

(תוכחת מגולה)